

Tíz pontban az Jó Hajónézők intelmeiről, szabályairól (Magyar Hajónézők Szabálykönyve)

I. A helyszín megfelelő kiválasztásáról

1. Kezdetben érdemes a helyet kiválasztani, melyen az nagy hajónézés folyni fog. Ennek kiválasztását, feltérképezését még az expedíció előtt meg kell tennünk - ha csak nem jól ismert helyről van szó -, mivel nem várt meglepetések érhetnek minket, ha esetleg kifutva az időből a hajó üldözéséről lenne szó. Ennek sok minden a függvénye. Kiválaszthatunk esetleg kiszemelt hajót, hajókat, melyeknek kül. okokból történik a megtekintése, lerögzítése, vagy csak úgy nekiindulhatunk egyes hajótípusok gyakoriságát, az adott szakasz forgalmát, /pl. statisztika készítése céljából/ tanulmányozni.
2. Mind az első, mind a második esetben a helyszín szempontjából fontos tényezők lehetnek a következők:
3. Lehetőleg jól belátható szakaszt vegyünk célba, legyen legalább 2-3 km felfelé és lefelé is a látóhatár, hiszen esztétika, látvány (kamerázás, fotózás), sőt mi több, adrenalin-szint-emelkedés szempontjából is előnyös, ha a hajó már jóval az ideérkezés előtt feltűnik a láthatáron, és jóval később hagyja el azt. Ez azért is jó, mert így egyre teljesebb az élmény, a hajóvárás izgalma, a hajó nyomon követése, s még sorolhatnám.
4. Apropos feltűnés/eltűnés, esztétika: előnyösebb, ha a hajó egy tetszetős, szegélyerdőkkel, esetleg hegyekkel tarkított tájon keresztül halad előttünk, mint egy kopár, semmitmondó, rakpartos, szemetes, piszkosszürke folyamszakaszon. Lehetőleg óvakodjunk a zsilipek, erősen szabályozott szakaszok, valamint nagyvárosok ipari övezeteiben való letelepedéstől /kiv. ha csak ez nem lehetséges (pl. idő szorítása)/.
5. Az egyik legfontosabb szempont talán a hajó közelsége, mely már lassan definiálható szakszóvá válik a hajófigyelés ősi mesterségében. Ez a szempont nem csak a kamerázás, fotózás tekintetében fontos. Ha már komoly készülgetések, izgulgatások után fel-fel bukkandozni látszik kiszemelt egységünk, bizonyára nem örülnénk annak, ha pont előttünk tenne egy hatalmas kerület, s a másik oldalon végigvonulva bolhaméretűre zsugorodna szemünkben. Éppen ezért javasolt az olyan hely, melynek túlsópartja körül keresztgát, zátony, sziget, kőcsapda, visszaforgó, esetleg hajóroncs található. Ennek az információnak a bóják, esetleg a vonaltérképek tanulmányozását követően birtokába juthatunk.
6. Célunk ezzel az legyen, hogy hajónk hozzánk minél közelebb vonuljon el, így is növelve élményünk maradéktalan beteljesülésének netovábbját. Az már csak körítésképpen hozzátéve, ha jókedvűek, esetleg kárörvendők vagyunk, megfelelően lapos, aprószemcsés hullámterű partra érdemes mennünk, így a hajó velejárója, a hullám is okozhat nekünk apró örömeket, amint az óvatlan strandolóknak okoz nem éppen kívánatos meglepetést.

Kitérő: a hajó közelsége alatt a folyam hosszában meghúzott mértani középvonalától a hajónak a figyelő javára történő elmozdulását tekintjük.

II. Az eszközök megfelelő kiválasztásáról

1. Ha a helyszínt megválasztottuk, figyelembe véve a hajó indulási-érkezési/áthaladási időpontjait, szokásait, sebességét, már túl vagyunk a nehezen, jöhetnek a különböző hajófigyelési eszközök leltározása. Ez szintén több dolog függvénye. Mehetünk pár órára, pár napra ismert helyre /itt ugye számolunk komfortkellékek jelenlétével is (pl. sátor, ház, víz, gáz, ágy)/ vagy egy, az általunk választott olyan helyre, melyet nem képviselünk erre kiépített figyelőrezidenciával.
2. A Jó Hajónéző legfontosabb eszköze a papír és minimum 2 db toll. Gondoskodjunk tartalékról, mert nincs annál rosszabb, mint mikor kifogy a tollunk hajójegyzés közben. A Jó Hajónéző sose viszi a bevetésekre magával a Hajós Naplóját, mert az gyűrődhet, tépődhet, vizeződhet, elveszhet.

3. Hajónéző látcső nélkül olyan, mint a számítógépünk monitor nélkül. Szükségessége apró hajónevek kibetűzésében, távoli vízi történés lefigyelésében, felbukkanó hajó meghatározásában, ill. azonosítatlan folyami alakzat felismerésében teljesebb ki.
4. A hajó elhaladásának audiovizuális dokumentálása esetén vigyünk fényképezőgépet, videokamerát, esetleg diktafont. Lényegében ezt megint maga az expedíció célja befolyásolja.
5. Célszerű a reflektor éjszakai hajónézésekhez, hiszen bármikor szembekerülhetünk olyan egységgel, melynek meghatározásához nem elég pusztán fényvilágának sajátjait tanulmányozni. Ügyeljünk arra, hogy csak addig égessük a fényt, míg a hajó nevét, illetve azonosító jelét olvassuk le. Ha sokat világítunk a hajóra, és mindenfelé bohóckodunk vele, nem nagyon fogják szeretni a hajón és a túlparton, sőt, akár le is merülhet a felesleges használat során.
6. Tölteléként, de nem csupán pótcselekvésre használhatunk horgászfelszerelést, horgászbotokat. Ezeket - meghatározott távolságonként - ízlésesen a partra támasztva sorban elhelyezhetjük, védve velük ideiglenesen kialakított Duna-parti territóriumunkat az - különös cselekvésünk felé bámuló, és a miértségeket nem igazán értő - egyszerű, bámészkodó, parti emberektől, melyek akár munkánkat is zavarhatják. Erre akár - bár más hasznos célokra is - felhasználható egy- vagy több kameraállvány is, esetleg pokrócok, polifoamok, sátrak. Ilyen témákra érzékenyebbek használhatnak esetleg akár autópályás építkezésről sinkófált szintmérő-állványokat órástul, piros-fehér útfelbontó deszkákat, kerítő-szalagokat, vagy akár felesleges szalagkorlátot is. Ugyanakkor ha érdeklődő, kíváncsiskodó szemekkel ellátott illető téved közelünkbe, nyugodtan kalauzoljuk el a hajófigyelés világában, hiszen ha kellőképpen intesztista a hajózással kapcsolatban, akkor akár tágulhat is a hajófigyelők amúgy is igen csekély köre.
7. Jó, ha digitális, világító karórával vagyunk felszerelve, mely nem árt, ha ébreszteni is tud /persze csak, ha egyik kiszemelt hajónk túl korai időpontra lenne jelezve/. A világítást nem kommentálnám, de igen lényeges a digitális óra, hiszen bármennyire is tudunk a mutatókról olvasni, a beírás néha másodpercek alatt kell hogy megtörténjen.
8. Fentebb említett legfőbb kellékeink mellett lehet nálunk - szélsőséges időjárásra számítva - esőkabát, szélzseki, mentőmellény, es- illetve napernyők széles választéka, valamint élelmiszer, hiszen fontos táplálkozni, persze csak hajószünetben.

Kitérő: hajószünetnek nevezendő az az egy óránál hosszabb időszak, melyben bejegyzésre méltó hajó nem halad el a vizsgált folyószakaszon. A 3-4 órás hajószünet kritikus hajószünetnek is nevezendő.

III. A hajófigyelői magatartás

1. Bevetésre való megindulás előtt győződjünk meg arról, hogy pontosan tudjuk kiválasztott hajó(i)nk menetrendjét. Ha nem megszokott, ismert hajóról van szó - nem ismervén szokásait -, számítsunk arra, hogy a kiválasztott helyen pontosan kiszámolt időpont előtt egy, esetleg két órával legyünk ott, mert csalódhatunk szervezőkészségeinkben, ha kicentizve mindent, pont akkorra érünk oda, mikor hajónk már igen csak a megfigyelt zónán kívül esve halad, melyet az ezt már méterre pontosan meghatározó szabályzat értelmében nem jegyezhetünk be. Persze, ha a futás sebességénél gyorsabb eszköz áll rendelkezésünkre /bicikli, villamos, stb./, akár neki is iramodhatunk. Szomorúbb helyzet is előfordulhat, hogy a hajó akár órákkal előbb, vagy később halad el figyelőpontunk előtt. Ilyenek ellen - ha csak nem költözünk ki a figyelőpontra - sajnos nincs megoldás. Persze optimistának kell lennünk. Vigyük magunkkal a menetrendet, tervezzük meg napunkat a hajójárás függvényében. Innen már csak a jól ismert 'munka' következik: telepedjünk ki partunkra, s várjuk, mit hoz a Duna. Örvendezünk, hogy kint lehetünk a friss levegőn, s érezzük jól magunkat.
2. Küldetéstől függően használjuk eszközeinket. A legfontosabb a hajó feljegyzése, melyet pontosan, körületekintően, olvashatóan tegyünk, hiszen a papír napon való elszíneződése, gyűrődése, koszolódása úgymint megnehezíti majd a Naplóba való átmásolást.
3. Figyeljük meg a hajókat tudományos szemmel! Viszonyítsunk, hasonlítsunk különböző berendezéseinkkel, tanulmányozzuk a hajók által megtett vonalat, a hajóvezetők magatartásait,

figyeljük meg a találkozási szokásokat, gyönyörködünk a különböző nap- és évszakokban más más fényben pompázó egységek és az alattuk elterülő hullámsivatag közös játékában.

4. Ne türelmetlenkedjünk, amennyiben épp nem látunk hajót a láthatáron! Figyeljük meg az időjárást, melynek olykor áldozatául is eshetünk, ázás, vagy leégés közben ne szidjuk a teremtőt, hiszen önszántunkból, a hajónézés örömeért vagyunk itt, s a hajó nem tehet arról, hogy épp nem jön, vagy zivatarban érkezik.
5. Amennyiben táplálkozási kényszerünk próbál bennünk felvillózni, s elfelejtettünk élelmiszert csomagolni, esetleg unjuk már a szendvicseket, és meleg ételre vágyunk, térjünk be egy-egy büfének látszó épületbe, vagy hajóba. Ilyenkor a parttól legfeljebb 20 méterre távolodhatunk el. Figyelem! Általában akkor jön a legtöbb hajó, mikor elvonulunk ebédelni, így étkezés /és egyéb magán-tevékenységek/ közben is legyünk résen, készenléti állapotban, felelőtlenül ne távolodjunk el a partszakasztól, még hajószünetben sem!
6. Végül, ha már mindent megfigyeltünk, elmentek várva várt hajóink, letelt eltervezett műszakunk, örömittas, elégedett arccal, pozitív és negatív élményekkel, rengeteg feljegyzéssel megtelve összepakolhatunk, és körültekintő, kétirányú körülnézés után távozhatunk.
7. Fontos pont ez minden Jó Hajónéző számára, hiszen, ha évekkel később esetleg visszaemlékezünk, s még nem került agyunk bonyolult operációs rendszerének lomtárába az archív-mappában lévő fájlként megbúvó emlék, bizony szívesebben jut eszünkbe egy sikeres, hajókban gazdag expedíció emléke. Talán fejünkben jó minőségű mpeg-ként eltárolódott ez a dokumentum, s lehet, hogy évek múltán is tisztán emlékszünk majd. Persze sosem védhetünk ki mindent, azért igyekezzünk, ahogy azt egy Jó Hajónézőnek illik.

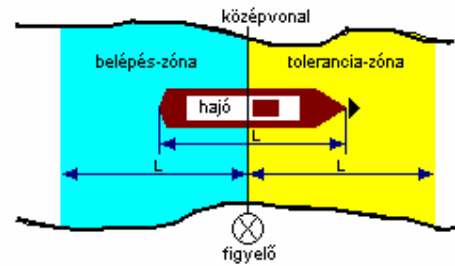
IV. A Jó Hajónéző erényei

1. A Jó Hajónéző utána kutat újonnan regisztrált hajójának neve kapcsán, s összegezve a névtárral megismer temérdek mennyiségű földrajzi nevet. Megkeresi a névadót a térképen, gyakorolja a név helyesírását. Híres embereket, fogalmakat, érzéseket szűr ki, s tanulmányoz a hajók választékos nevei nyomán.
2. A Jó Hajónéző statisztikát készít, s összevet - történeti/történelmi tényeket fürkészt, s pusztán abból izgalmas összefüggésekre jut a tudományok számos területein, hogy mit látott, mit figyelt meg, miközben hajókra vadászott a vízparton.
3. A Jó Hajónéző művészetekkel ismerkedik. Megtanul fényképezni, filmezni. Akrobatikus mutatványokat hajt végre, hogy időben lejusson a csalános töltésen át a vízpartra, hullámokat ugrik. Hajókat rajzol, fest, vázlatokat készít, oldalnézeteket elemez, s mivel főképp egyedül végzi nemes tevékenységét: verset és prózát ír a Hajós Napló vezetése mellett, melyben összeszedi, strukturálja viszontagságos körülmények közt megszerzett élményeit.
4. A Jó Hajónéző idegen nyelvet gyakorol, miközben semmi más ő, csak Jó Hajónéző. Katalógusokat, prospektusokat fordít, hajónevek kiejtését gyakorolja, hiszen a Jó Hajónéző előtt nem lehet akadály az, ha érdekesítő hajójáról írt téma esetleg angolul találtatik lenni.
5. A Jó Hajónéző, amennyiben lelkiismerettel, tisztelettel, s teljes odaadással végzi munkáját, felkészíti magát a katonaéletre: korán kel álmával dacolva, minden erejével megfigyel, kitart, időjárási viszontagságokat tűr rezzenéstelen, s kudarcélményeket küzd le.
6. A Jó Hajónéző testmozgásokat végez tevékenységéért: kerékpározik, fut, rohan, úszik, ha esetleg nem akar hajójától megválni - márpedig nem akar, lásd. 5. pont -, és követni kezdené, vagy mindent kockáztatva, bármi áron meg akarja tudni elszalasztott prédájának nevét.
7. A Jó Hajónéző tisztában van azzal, hogy tevékenysége, amit végez teljességgel elfogadható időtöltés, létjogosultsága e fenti erények megszerzése mellett tökéletesen megvitathatatlan. A Jó Hajónéző tudja, hogy amit csinál, hasznos és értékes, hiszen tudja, hogy léteznek monoszópvadászok is, és a Jó Hajónéző, ha támadják tevékenysége végzése során, a

monoszkópvadászok felemlegetésével érvel. Tudja, hogy a hajónézés nem egy dolog a sok egyéb közül, hanem egy dolog, mely révén megismerhető az a bizonyos sok egyéb.

V. A hajónézés zónái

1. A középvonal: a hajófigyelő tekintetéből kibocsátott, a figyelt szakasz sodorvonalára állított merőleges. A naplóba jegyzett időpont megállapítására szolgál, az ott feltüntetett időpont az az időpont, melyen a figyelt hajó abszolút közepe a középvonallal találkozik.
2. A belépés-zóna: a középvonaltól indulva abba az irányba lemért, a megfigyelt hajó hosszúságával megegyező távolság, mely irányból a megfigyelt hajó érkezik.
3. A tolerancia-zóna: a középvonaltól indulva abba az irányba lemért, a megfigyelt hajó hosszúságával megegyező távolság, mely irányba a megfigyelt hajó távozik.

VI. Hajók elszalasztásáról

1. Amennyiben akkor érkezünk a helyszínre, mikor még látjuk a hajót, ám az V/3. pontban definiált tolerancia-zónát utolsó pontjával már elhagyta, úgy azt kötelesek vagyunk elszalasztott hajóként, csupán tájékoztató jelleggel a naplóba jegyezni. Ezért a hajóért nem jár pont, hiszen, ahogy a vadász is a zsákmányáról néha, úgy hajónéző is lemaradhat hajójáról.
2. Amennyiben a nézett hajó még nem hagyta el a tolerancia-zónát, de a középvonalon már túlhaladt, mikor a helyszínre érünk, úgy elcsípettné definiálható, s teljes értékű megnézett egységként beírható, amennyiben az elcsípés pillanatától egészen eltűnéséig/kikötéséig figyelemmel kísérjük.
3. Az engedmény elve alapján az elszalasztott hajó teljes értékű egységként beírható a megfelelő naplóbéli tájékoztatás mellett, amennyiben az adott hajónál az adott évben ezt az elvet még nem alkalmaztuk. Ebben az esetben a hajó elhaladási értékéből 2 pontot kell levonnunk.

VII. Hajók kétszernézhetőségéről

1. Amennyiben különböző okokból kifolyólag (pl. nagy értékű hajóelhaladás duplázása) úgy határozunk, kétszer is megtekinthetjük egyazon hajó egyazon útjában való elhaladását, amennyiben ezt a környezeti tényezők lehetővé teszik. A megfelelő naplóbéli tájékoztatás mellett kétszer látottnak, azaz egymás után kétszer bejegyezhetőnek tekinthető az a hajó, melyet az első helyen legalább addig figyelemmel kísérünk, amíg az utolsó pontjával el nem hagyja a tolerancia-zónát, ám a második helyre még az előtt megérkezünk, hogy a második helyre alkalmazott fázisvonalak határolta belépés-zónát első pontjával elérje.
2. A fentiekben foglaltak egy adott hajón egy adott évben csupán egyszer alkalmazhatók, független attól, hogy az adott hajó a különböző útjain más-más alakzatban továbbít, és/vagy különböző kötelékekhez adja nevét.
3. Bármely hajón, bármely helyen és bármely időpontban alkalmazható a kétszernézés szabálya, amennyiben az 1. pontban leírtak alapján járunk el, és a 2. pontban foglaltakba nem ütközünk.
4. A kétszernézett hajó elve elszalasztott, valamint tolerancia-zónában elkapott hajóra nem alkalmazható.

VIII. Hajófigyelői ponttábla

1. Minden géppel hajtott vízi jármű pontot ér a 2. pontban megjelölt táblázat szerint, tehát naplóba jegyezhető, amennyiben a megfigyelés pillanatában legalább akkora távolságot megtesz, amekkora a saját hossza, és mozgásával érinti a hajónézés legalább egyik zónáját. Kivételt képeznek ez alól a Hajózási Szabályzat szerint meghatározott szolgálati célú, valamint sport- és kedvtelési célú kishajók, illetve a keresztirányú forgalmat bonyolító kompok.

2. A ponttábla.

I. SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ HAJÓK

a.) belföldi forgalmat bonyolító kiránduló- ill. rendezvényhajók	2 pont
b.) szárnyashajók és nemzetközi forgalmat bonyolító kir. ill. rend. hajók	3 pont
c.) nemzetközi forgalmat bonyolító klasszikus kabinos üdülőhajók	4 pont
d.) nemzetközi forgalmat bonyolító, más folyókon honos kabinos üdülőhajók	5 pont

II. TEHERSZÁLLÍTÓ HAJÓK ÉS TEHERSZÁLLÍTÓ HAJÓKAT MOZGATÓ HAJÓK

a.) magányos önjárók és uszályok	2 pont
b.) mellévett toló-önjárók, és magányos tolok	3 pont
c.) tolóhajók tolatmánnyal, magányos vontatók	4 pont
d.) vontatók vontatmánnyal, különleges szállítmányt továbbító hajók	5 pont

III. EGYÉB HAJÓK

a.) munkavégző kishajók (kitűzők, boxerek, kátyerek, stb.)	2 pont
b.) munkavégző nagygéphajók (kotrók, úszódaruk, stb.)	3 pont
c.) jégtörő vontatók, hadihajók, egyéb különleges egységek	4 pont
d.) folyamra tévedt tengerjáró hajók	5 pont

IV. TÖBBLETPONTOK

a.) a hajó megjelenésére kevés esélyt nyújtó időszakban megfigyelt hajó	x*2-1 pont
b.) a hajó megjelenésére kevés esélyt nyújtó helyszínen megfigyelt hajó	x*2-1 pont
c.) az adott évben vmilyen okoknál fogva ritkaság számba menő hajó	x*2 pont

Példa:

Egy téli jégzajlás idején a szentendrei ágba a hajnali órákban lefigyelt, bolgár vontatóhajókaraván $5*2+5*2/2-1+5*2/2-1=18$ pontot ér, míg egy főszezonban, Budapesten megfigyelt városnéző sétahajóért csupán 2 pont a jutalom.

3. A pontok bármikor, bárhol, bárhogyan összesíthetők. Versenyezhetünk magunkkal, hogy minél több, minél izgalmasabb hajóelhaladást regisztrálhassunk évről évre, valamint akár csapatépítés gyanánt másokkal, akik esetleg érdeklődnének a témával kapcsolatban.

IX. A Hajós Napló bejegyzései

1. Az információs sáv: külön egy teljes hajójegyzésnyi sort elfoglaló mező, melybe a következők kerülnek:

- a pontos helyszín (pl. Horány 1669, BP. Vigadó tér, stb.)
- a pontos dátum (pl. 1998. április 4, 5, 6, 9.)
- évszak, vízállás (pl. tavasz, középvíz)

2. A sorszám: értelem szerűen a hajónézés kezdetétől 1-től x-ig az elhaladó hajók beszámozása. A sorszámzás folytonos, mely csak akkor szakad meg, ha két hajózás között 2-nél több nap telik el, vagy nagy helyszínváltás következik. Ezeket sűrű, egymás alá húzott vonalak választják el egymástól, míg a napokat egyetlen vonal különíti el.

3. A hajó típusa: az elhaladó hajó Hajózási Szabályzat meghatározása szerinti fajtája, karaván esetén a kötelék egységeinek száma. (pl. tolt kötelék - 3)

4. A hajó neve: a hajó neve mindig a hajó eredeti, leolvasott neve, cirill betűk esetén az alatta szereplő nemzetközi név, sohasem fordítás. (pl. Petrovaradin, és nem Pétervárad; Steaua Deltei, és nem Deltastar)
5. Az elhaladás időpontja: lásd. „A hajónézés zónái”, vidéki hajónézéseknél mindig feltüntetendő. Belvárosi bevetések esetén, amikor 5-10 percenként követik egymást a hajók, elegendő a hajófigyelés kezdeti idejét felírni, valamint a fontosabb hajók elhaladási, kikötési idejét.
6. A hajó elhaladásának iránya: mindig ahhoz viszonyítva jelöljük, ahogy hozzánk képest halad a hajó. Külön jelöljük a kikötő, az elkötő, a faroló, valamint az összekötve haladó hajókat, illetve külön nyílstílussal azokat a hajókat, melyeket más hajón, hídon, vagy szigetcsúcson állva jegyzünk fel.
7. Példa egy hajófigyelés bejegyzésére:

HORÁNY 1669 fkm		1998. május 23, 24.	kisvíz tavasza	
1.	Önjáró tank	Yvonne	17:34	→
2.	Kis kiránduló	Visegrád	18:41	→
3.	Kabinos személy B	Swiss Pearl	19:20	←
4.	Szárnyas	Vöcsök II.	19:26	→
5.	Tolatmány 4 bárkával	Dimitar Blagoyev	21:58	←
6.	Kabinos személy A	Sofia	05:13	→
7.	Önj.uszály kotróval	FK 708-Z + 214. sz. kotró	06:35	→

X. Utóhang

1. Ennyit hát a Hajónézés szabályairól. A Jó Hajónéző, ha ezeket mind megfogadja, tudomásul veszi, s a fent leírtak tükrében vállalja a metamorfózist, máris Hajónéző Gyakornokká válik. De ezt majd terelgessék tovább a Jó Hajónézők, az intelem s szabályszerűsítés itt befejeztetik. Legyen tizparancsolat ez minden leendő hajónéző előtt, s mint a népmesét, egészítsék ki Jó Hajónézőink saját tapasztalataikkal, javaslataikkal. Legyen ez így mindig és mindenhol, még akkor is, ha ez az egész egyedül csak én leszek.

kalmár.dániel
1999-2001